

Lechner Jenő professzor tervei a várbeli előljárósági palotával

Muzeummá kell átalakítani a gyönyörű épületet - A Szentháromság-tér, Vérmező, budai színház, Via Antica, meg egyéb budai városrendezési problémák

A sok égető kérdés közül, amelyek Buda jövő fejlődése érdekében egyre mélyrehatóbban foglalkoztatják a lakosságot, előtérbe nyomult a Vár rendezésének fontos problémája. A Vár történeti emlékeink tárháza, de ez a jellege csak akkor domborodhat ki méltóan, ha arra alkalmas régi épületeit átmentjük az új elgondolások keretébe és történeti rendeltetésük céljaira megfelelően alakítjuk át. Így vetődött fel a Budai Napló hasábjain ismételt az a terv, hogy az előljáróságot a Várból le kell hozni a Krisztinába és az épületet múzeummá alakítani.

Felkerestük

Lechner Jenő dr. műegyetemi tanárt,

a kiváló építőművészt, nyilatkozzék ebben az ügyben a Budai Napló közönségének. Lechner Jenő évtizedek óta lelkes és tudós kutatója a pest-budai emlékeknek, különösen pedig a régi Budának egyik legalaposabb ismerője. Művészi érzékkel tudja gyakorlatilag érvényre juttatni és a modern építkezés köntösébe beilleszteni mindazt, ami a régi elmékekben marandó becsű. Ilyen műalkotásokban már sok kiválót nyújtott. Átalakította és modernné tette a központi papnövelde épületét, anélkül, hogy XVIII.-ik századi jellegéből valamit is veszített volna. Az ő műve a belügyminisztérium pompás díszterme és a hozzácsatlakozó művészi elrendezésű helyiségek komplexuma, a Pázmány Egyetem belső átképzése, a Nemzeti Múzeum harmadik emelete, anélkül, hogy külső képe változást szenvedett volna, továbbá az egyetemi templom restaurálása, a Várban a Hatvanypalota meghittsége és legújában a Bécsi kapu visszaállítása.

Két terv az előljárósági palota felhasználására

Amikor a várbeli előljáróság sorsát tesszük

szóvá, hatalmas dossziét vesz elő a zsúfolt könyvespolcokról:

— A várbeli múzeum ügye nekem már régóta kedvenc eszmém, valóságos szívügyem — mondja. — Már hat esztendővel ezelőtt, 1931-ben terjedelmes memorandumot terjesztettem a polgármester elé, amelyben rámutattam arra, hogy a fővárosi múzeum végleges elhelyezése a főváros ezeréves multját méltóan reprezentáló keretben elodázhatatlan. Akkor két, erre a célra alkalmas régi, történelmi és művészi becsű építmény kínálkozott a gyűjtemény befogadására: a Károlyi palota az Egyetem utcában és az előljárósági épület a Várban. Időközben a Károlyi palotában a Fővárosi Képtárt helyezték el és így most a Vár jutott előtérbe.

— A várbeli előljárósági épületet Ceresola Venerio katonai mérnök építette 1692-ben és a régi Buda városháza volt. A XVIII.-ik század második felében leégett és Kayr Mátyás építette újra. A várszerűen vastag falakra Nepauer Mátyás húzta rá az emeletet. A kései barokk stílusú épület kezdettől fogva alkalmatlan volt hivatalok céljaira. Ugy külső megjelenésével, mint hangulatos és festői belső helyiségeivel — különösen hamisítatlan rokokó lépcsőháza kedves hatású — egyaránt arra kínálkozik, hogy régészeti emlékek elhelyezésére használtassék fel.

— Bizonyos múzeális jellege amúgy is van már — folytatja Lechner professzor. — A ma hivatali helyiségekké átalakított kápolnában őrizték XI. Kelemen pápa kegyelméből Pozsonyból Budára szállított ereklyéit alamizsnás Szent János pátriárkának. Buda és Pest egyesítése után degradálódott előljárósági épületté.

— Mai alakjában határozottan rontja a Vár külső képét. Két tervet is készítettem. Az egyiket az előljárósági épületnek múzeummá való átalakítására. Itt újból ki lehetne hozni a régi kápolnát, szép stukkó díszítéseivel. Aránylag kis munkával és kevés költséggel lehetne annyi

helyet biztosítani, amely teljesen fel tudná ölelni a fővárosi múzeum anyagát. Aztán innen nyílik a bejárat a várbeli barlangokba, amelyek egyrészt már is berendezték múzeum céljaira.

— A másik kész tervem későbbi bővítéseket tenne lehetővé. A Balta-közzel festői módon elválasztott két öreg házcsoporthoz egy összefüggő épületrészlettel volna egyesíthető és a Tárnok utca sarkán álló két ormóttan bérház lebontásával festői épületrészlettel volna kiegészíthető. Ez a két bérház amúgy is elégteleníti a Tárnok utca egész perspektíváját és kívánatos volna, hogy az előljárósági épülettel szervesen foglalassák egybe. A régi városháza bájos lépcsőháza, ennek az új épületrészletnek lépcsőházával való egybekapcsolása monumentális belső megoldásra nyújtana lehetőséget.

Vérmező, budai színház és egyéb problémák

— A létesítendő múzeum környékének kiépítésével kapcsolatban a Koronázó Templom mellett lévő üres telekre terelődik a szó:

— Nem való térnek, mondja határozott hangon Lechner professzor. Be kell építeni: a templom és szobor stíluszerű bezárása követeli ezt. A Szent Háromság teret le kell zárni L-alakú építménnyel olyképp, hogy csatlakozást kapjon a Halászbástyához. Már az idegenforgalomra tekintettel is ideiglenesen parkozni kell és befuttatni az Esterházy palotának a térre ugró tűzfalát. Egyelőre kertészeti kiképzéssel lehet és kell is segíteni a dolgon.

A Vérmező problémája kerül szóba:

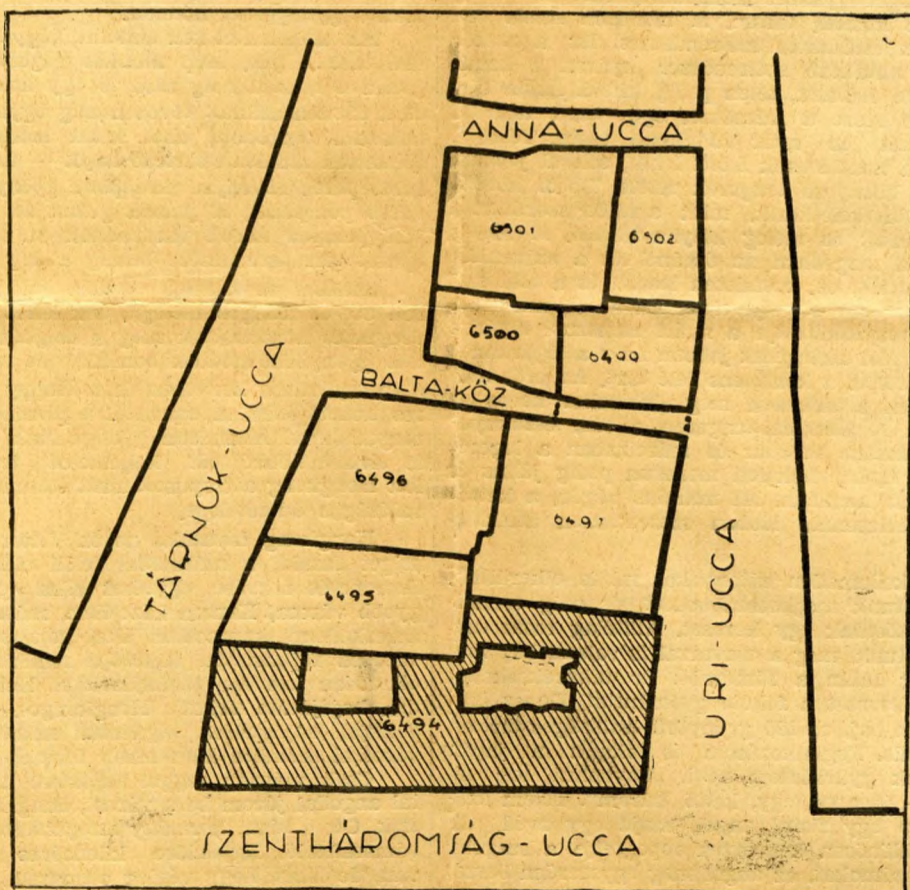
— Holt tér a város szívében, állapítja meg Lechner dr. Hogyan kapcsolódik majd be Buda jövő fejlődésébe, arra nehéz most választ adni. Annyi bizonyos, hogy egymagában, a többi budai problémától elszigetelten nem oldható meg ez a kérdés. Tudni kellene mindenekelőtt, mi lesz a Tabánnal? A mostani illetékes elgondolás az, hogy a fürdőprogram célkitűzéseibe kapcsolják be a Tabánt, ami a budai színház sorsát is erősen befolyásolná, amelynek feltétlenül ezen a környéken kell megépülnie. Megfelelő a Horváth kert is, de attól tartok, hogy a színház épülete csaknem az egész kertet felemésztené és áldozatául esnének százados szép fái is.

— Egybefügg a Vérmező sorsa a tervezett díszfelvonulási úttal is, ez pedig a Déli-pályaudvar kihelyezésével. Ha a pályaudvar nem lesz itt, a főforgalom átterelődik az Attila utcára, ahol már most bonyolódik le az autó és auóbuszforgalom és ide kell majd irányítani a villamosokat is. Összefonódó problémák ezek, amelyek csak egységesen oldhatók meg. Annyi azonban kétségtelen, hogy a díszfelvonulási út jelentősége megszűnik.

Az óbudai „Via Antica“

A beszélgetés hosszú sétaútján elérünk Óbudára is. A sok terv közül, amely ennek a városrésznek rendezése körül felmerült, Lechner professzor figyelmét leginkább a Via Antica kötötte le. Szinte az elragadtatás hangján mondja:

— Az Olgay fivérek terve nagyszerű és mindent el kell követni, hogy megvalósuljon. Városrendezési szempontból ez egyike a legszebb motívumoknak és igen alkalmas arra, hogy ráterelődjék a külföldiek figyelmére, ami viszont idegenforgalmi érdekekből nem kicsinyíthető le.

Az előljárósági épület kibővítési terve Lechner professzor elgondolása szerint.

Budai Napló-
1937. okt. 21.